

Etika v naravoslovni fotografiji

Petra Draškovič

O etiki v naravoslovni fotografiji sem razmišljala že večkrat. Tudi o obnašanju v naravi. Oboje gre pogosto z roko v roki.

Nazadnje me je k temu spodbudilo tudi doživetje na robu pragozda Kopa. Ko sva s Stanetom fotografirala gozd v večerni svetlobi, sva bila tako neslišna, da naju še jelen ni opazil. Nekaj metrov od naju se je sprehodil mimo, nato pa oddirjal po svojih poteh v dolino. A na istem mestu, le dan poprej, ko sva bila – podobno, kot miški tiho – zatopljena vsak v svoj svet zaslonke in motiva ter skušala ovekovečiti lepoto čemaževih cvetov, so naju presenetili glasovi. Slišalo se je, kot da prihaja cel trop – ljudi, no, medvedi so ponavadi mnogo bolj tihi. Vpili so na ves glas in dirjali vsepovprek. Vse dokler naju niso opazili, kako neslišno delava. Morda jim je za hip postalo nerodno, vsaj upam, da je bilo tako. Mislim, da nisem le jaz tega mnenja, a vendarle, tak hrup ne sodi v gozd, morda na nogometno igrišče, nikakor pa ne v območje zavarovane in še posebej krhke narave, kar pragozdni rob zagotovo je.

Ne spomnim se, da bi mi kdo povedal, kako se je treba obnašati v gozdu, a neko spoštovanje do prostora človek vendarle mora čutiti in ohraniti. Nenazadnje je gozd ali pa kateri drug prostor tudi dom mnogim živalim in prav je, da ga kot takega spoštujemo. A kje je tista tanka rdeča črta, kaj je dopustno in kaj ne, mora najprej vsak pri sebi potrkati na vest. Prav pa je, da se kdaj tudi kaj na glas pove. Tudi zato ta prispevek.

Danes do dobre fotografije ni težko priti. Napredek v tehnologiji omogoča snemanje oziroma fotografiranje v mnogo slabših svetlobnih razmerah kot nekoč. Z malo sreče in časa je mogoče priti do izvrstnih posnetkov. A to ni vedno dovolj. V želji po dru-

gačnem, boljšem, še nevidnem posnetku smo pripravljeni tvegati marsikaj, s tem pa predvsem ogroziti objekt, ki ga fotografiramo. Vendar noben, ampak resnično noben posnetek ni vreden tega, da žival vznemirjamo ali jo kako drugače spravljamo v stres. Britansko kraljevo fotografsko združenje je o tem izdalo posebno knjižico. Eno in edino pravilo, ki se ga je treba držati, je: »Dobrobit objekta fotografiranja je pomembnejša kot sama fotografija!«

In to naj bo tudi naše vodilo.

Se spomnite plavih žabic – plavčkov (*Rana arvalis*) – zgodaj spomladi? Zagotovo so ene najbolj fotografiranih žabic daleč naokoli. S svojo svatovsko opravo samci privlačijo poleg samic tudi trume fotografov. Šlo je celo že tako daleč, da so člani herpetološkega društva skupaj s prostovoljci celo postavili »stražo«, s katero so »odganjali« preveč nadležne fotografe, da so se lahko žabice v miru parile. Tukaj se o etiki zagotovo mnogi niso spraševali.

Ceprav pri žabicah ne gre za divjad, pač pa za redko in občutljivo vrsto, sta obzirnost in spoštovanje tisto, za kar si moramo najprej prizadevati. Sicer bolj za lovce fotografe je Janez Černač v svojem priročniku *Fotolov: priročnik za fotografiranje divjadi* (2002) takole zapisal: »Gotovo so posnetki redkih in ogroženih vrst divjadi še posebej dragoceni, vendar jih je treba zelo obzirno in pazljivo fotografirati. Vsi snemalci divjadi si moramo po svojih močeh prizadevati za varstvo in ohranitev vseh vrst divjadi, še posebej pa je to nujno pri ogroženih vrstah.«

Že res, da se naravoslovna fotografija dotika različnih interesov, različnih namenov, dotakne se različnih skupin ljudi, a vendarle mora biti osnovno vodilo ves čas jasno – v prvi vrsti sta spoštovanje do objekta in njegovo nevznemirjanje.

Običajno smo sicer fotografi narave že po naravi nagnjeni k bolj umirjenemu in tihe-mu dostopu do željenega kraja ali do oseb-kov, ki jih želimo fotografirati, vendar je treba tak odnos ohraniti ves čas, vse dokler kraja ne zapustimo. Pri tem tudi skušajmo živali čim manj ali raje sploh ne vznemir-jati. Zlasti je to pomembno tudi v tistih le-tnih časih, ko jim je življenje oteženo (na primer pozimi, ko je ogromno snega). Precej naravoslovnih fotografskih društev po svetu ima tudi svoj kodekse ravnanja. Čeprav je večina napisanih v slogu »zdrave kmečke pameti«, pa očitno ni vedno tako preprosto – želja po dobri fotografiji je na-mreč prevečkrat premočna.

Nekaj splošnih napotkov pa vendarle podaj-mo:

- Vedno fotografirajte živali z varne in spoštljive razdalje.
- Če žival pokaže kakršenkoli znak vznemirjenosti, se umaknite ali pa zapustite prizorišče.
- Ne fotografirajte, če s tem ogrožate ži-val. To so lahko vznemirjanje, fizične poškodbe, posledično plenjenje, pov-zročanje strahu in zmanjšani razmno-ževalni uspeh.
- V naravi mali plenilci opazujejo večje plenilce, zato lahko nevede z našim vztrajnim vračanjem (zaradi fotografi-ranja) k istemu osebkui privabimo dru-ge plenilce.
- Bodite potrpežljivi in nikoli ne silite živali, da stori tisto, kar si želite vi. Nekoliko karikirano, morda ste danes že stota oseba, ki ste ubogi živalci, ki se je le hotela hraniti ali poskrbeti za mladiče, zaklicali: »Hej, ti – daj malo poglej sem!« A reakcije se lahko sešte-vajo in vedenje živali je lahko v takih primerih nepredvidljivo.
- Nikoli se ne približujte gnezdom v ča-su valjenja ali brlogom v času, ko ima-jo živali mladiče ali ko skrbijo za svoj zarod.
- Hibernirajočih živali ne smemo motiti ali zbuditi v namene fotografiranja.
- Pri hranjenju živali je treba biti pre-viden in prevzeti odgovornost za svoja ravnanja, saj s tem žival navajamo na tak način hranjenja (zato je najbolje, da jih sploh ne hranite).
- Do življenjskega prostora se obnašajte enako spoštljivo kot do same živali.
- Upoštevajte krajevno kulturo in nava-de, ko ste v tujini.
- Bodite pošteni in iskreni, ko podpisu-jete fotografije. Zlasti kadar gre za ži-vali, posnete v ujetništvu. To navedite, ne glede na to, ali koristniku fotogra-fije ta podatek kaj pove ali ne.
- Trganje rož ali drugih rastlinskih vrst za studijsko fotografiranje ni dovolje-no.

Predvsem pa moramo dobro poznati vsa-ko vrsto, ki jo fotografiramo. Več ko bo-mo vedeli o življenjskem krogu in navadah posamezne živalske vrste, lažje se ji bomo približali na nevsiljiv in nemoteč način. In verjemite, bolj vam bo vrsta tudi prirasla k srcu. In tako bodo enakega veselja deležne še generacije za nami.

Pa dobro luč!